

Búcsú Kézdy Györgytől

Alig egy héttel 77. születésnapja előtt, február 8-án elhunyt Kézdy György színművész, az Élet Menete Alapítvány egyik alapítója. Keserű humorára jellemző, hogy csak nevetett, amikor kiderült, új autójának rendszámán a GOJ betűk szerepelnek. A Szomszédok népszerű Virágh doktorától Székhelyi József búcsúzott a Kozma utcai zsidó temetőben, a következő szavakkal.

Barátaim, csak egyetlen mondat:

... létezik egy semmihez nem fogható hőérzet, amely az élet szenvedélyes szeretetéről, szerelméről vall és a jól végzett munka bonusza, prémiuma, bár aligha forintosítható, még a megélhetési színészet újdonság pokoljárásában sem, – a fénylő Társulatban végképp nem, – ez pedig a tapsrendek melege, az a bizonyos kéz-fogás, kéz a kézben, együtt előre, vissza és megint előre, és fogjuk egymás kezét, szállunk a diadallal, kipirultan, magunkat, bennünket és egymást szeretve, akár izzadt, akár csontszáraz forrósággal tapadva a másik életéhez, sorsához, ereihez, keringéséhez, szívdobbanásához, a sárga irigységgel sóvárgott teltházak fény- és hőfüggönyében, a zenit tövében, vagy messze fölötté, az érdemek, kiválóságok, a talmi-hatmi díjak méltó és méltatlan méltóságában, igazságtalan durchmarsában, vagy rebetlijében topogva, pukedlizve, vagy nemesen biccentve, és szaporábban ver a szívünk, az az egyetlen, egyszeri lényünk, életünk menetel, amelyik tökélmániával, kukkra ment hanggal épp meg-

világítani igyekezett a világot, világot ontva a sötétség megszügyenyítéséül, a lenézés, a gonoszság, a kirekesztés, a gyűlölködés megfricskázásaként, a szégyen és gyalázat megcsúfolása gyanánt, az emberiségért, az emberért, az egyén primátusáért, társadalomért, nemzetért, nemzedékért, az Univerzum egyetlen kisgyermekéért, aki azért pisilt be sokáig, mert egy pesti lakás WC-jében hárman dekkoltak és negyvenen még mindenfelé a szükség és a szükség hármassoltarán, melynek harmadik lapja egy vicces jolly joker kaján pofája volt, vagy pus-kacsó, vagy gázcsó, vagy csatornafedél, maga a halál, kudarca a teremtésnek és a Teremtőnek is, ha ilyen rút a vég... fogom a kezéd, Gyurikám, Kézdy György művész úr, Gyuri bácsi, alapítóatyá, beléd karolva megyek, mint egy tapsrendben, akárcsak Birkenauban, ahol viszsza-integgettünk az oswiecemi integető kis családnak, akik tapsikoltak nekünk és csókokat dobáltak felénk, mert igenis: dögöljön meg a halál és meneteljen az Élet... és fogom a kezéd, fogom a kezéd, fogom a kezéd... Ámen.

Fotó: Vargha Máté

Kezdje tanulással a hetet!

Az i.tentisztelet után is folytatódik a hétfő esti program, aki teheti, maradjon, mert nagyjából 17:30-tól főrbabink, dr. Frölich Róbert tart – többek között Misna - oktatást az érdeklődő uraknak a Talmud Tórában, a hölgyek szintén 17:30-tól Frölich Katival tanulhatnak a Dohány körzet irodájában (Síp u. 12 – I. emelet). Persze a jelenlevők minden más, a vállalással kapcsolatos kérdéseikre is választ kaphatnak. Így a szokások, vagy éppen az éppen aktuális ünnepek kapcsán is faggathatják főrbabinkat.

Szerda? Szidra!

Főrbabink a hét közepére is szervezett programot a tanulni vágyó hittestvérek számára. Szerdánként a délutáni i.tentisztelet után, kb. 17.³⁰-tól az adott heti hetiszakaszokról beszél bővebben az érdeklődőknek. Tehát ha szerda, akkor SZIDRA!

Kántor és Konrád

Egy evangélikus közösség meghívására január 27-én Bochumban járt Fekete László Konrád Györggyel. Az író, az Elutazás és hazatérés (Das Glückre fordítva) című könyvéből olvasott fel – németül, míg főkántorunk a bő egyórás program során kántoriális betéteket énekelt. A majd kétszáz fős publikum érdeklődve hallgatta az előadókat, majd az este végén könyveit dedikáltatta a szerzővel, de főkántorunk is rengeteg autogramot osztott ki.

Jahrzeit-napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jahrzeit-falon a kis névtáblák alatti gyertyák évente öt alkalommal gyulladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajsz 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szereteteinkért a gyertyák. A Jahrzeitnapon a reggeli i.tentisztelet után a közösség átmegy a falhoz és Káddist mond az elhunytért. Lapunkban továbbra is közreadjuk, hogy elhunyt szeretteiknek mikor van a Jahrzeitje.

Tímárné Darvas Éva	március 1.	Gáti Ödön	március 8.	Raskó Magda	március 12.	Suchman Juliska	március 29.
Kövesi Lászlóné	március 2.	Halmi Sándor	március 8.	Baráth Ferencné	március 16.	Grósz Mór	március 31.
Reich Ferencné	március 4.	Fenyves Miksáné	március 9.	Markovits Márkus	március 18.		
Grünwald Józsefné	március 7.	Tímár Jenő	március 11.	Weisz Jenőné	március 18.		
Kéri Lajosné	március 7.	Silberer Józsefné	március 11.	Reisner Sándor	március 25.		

PESTI SÓLET

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA

WWW.DOHANY-ZSINAGOGA.HU

Hevesi Simon jahrzeitje (2. oldal)

Emlékezzünk a régiekről - Heisler László (4. oldal)

Felújítják a Dohány zsinagóga orgonáját

Fotó: Schäffer László

Izraeli karmester a Budapesti Filharmóniai Társaság élén

Pinchas Steinberg világhírű izraeli karmestert választotta elnök-karnagyának a Budapesti Filharmóniai Társaság Erkel Ferenc alapította zenekara, amely operaházi muzsikusokból áll. Steinberg 2014. februárjától tölti be tisztségét, koncertek mellett operákat is dirigál a 2013-14-es évadtól. Tavaly beugrással vezényelte a zenekart, ez alapján esett rá a választás. Pinchas Steinberg a nemzetközi opera- és koncert-repertoár legigényesebb és legnehezebben interpretálható műveinek egyik kiemelkedő tolmácsolója. Zenei tanulmányait az Egyesült Államokban és Berlinben folytatta, ahol dirigensként 1974-ben lépett először a nagyközönség elé. Azóta vezényelte Európa csaknem összes jelentős szimfonikus zenekarát, és visszatérő vendégművészként lépett pulpitusra a legnevesebb operaházakban, a Covent Gardenben, a párizsi és a müncheni operában. 2010-ben debütált a milánói Scalában, ahol egy három koncertből álló szériát dirigált. Budapest mellett a következő időszakban Róma, Cincinatti, Sydney, Moszkva és Amszterdam zenei színpadai várják.

Még rejtegetnek meglepetéseket a Holt-tengeri barlangok

Folytatódnak a Holt-tengeri barlangokban 2003-ban megkezdett kutatások. A legutóbbi ásatási szezonban a Második Templom korából származó leleteket találtak. A Második Templom az újjáépített jeruzsálemi templom volt, amely i. e. 516-tól 70-ben történt lerombolásáig állt, s a judaizmus központjának számított. A Haim Cohen által irányított régészcsapat a legutóbbi ásatási szezonban is folytatta a 400 méter magasan, az úgynevezett Mikve-barlang feltárását, amely a bejárata előtt lévő rituális fürdőről kapta a nevét. Eddig számtalan érdekes leletet tártak fel: korai római kézműves termékeket, kovakő eszközöket, textileket, állatsontokat, két, I. Agrippa idejéből származó érmét, egy üvegtálat és egy háromágú nyílveszőt. Cohen úgy gondolja, a mikvéről elnevezett 27. számú lelőhely szent tárgyak raktára lehetett – akár olyan írásoké, amelyek a Második Templomból vesztek el (a „szent ház” iratait az i.s. I. századi felkelés során rejtették el a rómaiak elől). A Cohen vezette régészcsapat a tervek szerint még idén visszatér a helyszínre.

Egykori főrabbinink, Hevesi Simon hetvenedik jarzeitje tiszteletére

Hetven esztendővel ezelőtt hunyt el a Dohány utcai zsinagóga legendás rabbija, Hevesi Simon, Cádok Hevesi, aki 1868. március 22-én, Aszódon született. Kötődését a zsidósághoz és egyúttal a magyarsághoz is apai példa nyomán vallotta magáénak.

Apja Handler Márk, tanulmányait a híres pozsonyi jesivában, a Chászám Szajfer fia, a Ktáv Szajfer - Rabbi Ávróhom Smuél Binjómin ben Majse Szajfer irányítása alatt végezte. Ugyanakkor magyarul prédikál, harmadikként az országban. A Handler nevet később Hevesi Simon magyarosíttatja. Vallásosságát erősíti anyja, Rosenberg Júlia, aki maga is vallásához szigorúan ragaszkodó asszony volt. Nősülésekor is ilyen asszonyt választ, a remek talmudtudós, Szimcha Bródy lányát veszi el.

majd Pestre kerülvén megalapítja az Országos Magyar Izraelita Közművelődési Egyletet, az OMIKE-t. Útjára indítja a Magyar Zsidó Szemlélt, a Hácofe folyóiratot, a Jabneh homiletikai folyóiratot, részt vesz az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat, az IMIT munkájában és irányításában. Emellett maga is ír, filozófiai, illetve vallásbölcseleti cikkeket és könyveket, nemcsak magyarul, hanem irodalmi héber nyelven is. Kiemelkedő munkái közé tartoznak Majmuni Útmutatójáról, illetveleg

déka. Az asszimiláció útjára lépett fiatalokat így összegyűjtve próbálja visszafordítani a zsidó életbe. Felismerve a modern kor kihívásait, tevékeny részt vállal a Menza Akadémiából kivirágzó Nőegyletek létrehozásában, innen indul meg a zsidó ápolónőképzés is. Munkásságát a magyarországi zsidóság érdekében végzett tevékenységét mind Alma Matere, a Rabbiképző, mind a Pesti Izraelita Hitközség elismeri és jutalmazza. A Rabbiképzőben homiletikát tanít, majd ő lesz a vallásbölcseleti tan-szék vezetője. 1927-ben a PIH vezető főrabbinak nevezi ki, kollegái pedig megválasztják az Országos Rabbi Egyesület elnökévé. E minőségében legfőbb feladatának tartotta a rabbik megbecsülésért folytatott szüntelen munkát.

Mi lehetett szónoki képességeinek titka? Mi volt az a rejtély, amivel megtöltötte minden prédikációjának alkalmával a Dohány Zsinagóga padjait? Mitől nem váltak porossá, elavulttá ma sem a Hevesi imakönyvek? A válasz e kérdésekre ott rejlik az emberben. Prédikációi, a még élő, egykori hallgatók elmondása szerint egyszerre voltak magasröptű, szinte irodalmi szövegek, s ugyanakkor a zsidóság szívhez szóló, egyszerű igazságainak közvetítői. A rabbi a szószéken sem szűnt meg a vallásos család gyermeke lenni,

forrás: www.magyarzsidó.hu

írott és elhangzott szövegeiben egyaránt ott volt az erős I. tenhit, a mély emberi humánus, az elegancia és a közérthetőség. Talán az is közrejátszott mindeme tevékenységeinek elvégzésében, életfilozófiájának optimizmusában, hogy egyik fia, Ferenc folytatta az apai, nagypai örökséget, s rabbi-ként szolgálta a magyarországi zsidóságot, majd a felszabadulás után pályáját Amerikában zárta le. Hevesi Simon 1943. február 1-én, svát 26-án halt meg, 2013. február 6-án volt 70. jarzeitje, melyre a Dohány utcai Zsinagóga méltóképpen emlékezett meg.

Dr. Frölich Róbert-Frölich Kati

Megemlékezés a Kozma utcában

Február 6-án megemlékezést tartott a Kozma utcai temetőben a Dohány utcai körzet, egykori legendás főrabbi, Hevesi Simon 70. jarzeitje alkalmából. A zuhogó eső, és a hideg ellenére is mintegy két

Fotó: I. G. Káddissal zárult.

Már gyermekkorában kitűnt éles elméjével, s a betű szeretetével. Meghatározó eleme volt a későbbi nagyhatású szónoknak többek között Arany János költészete, de már ekkor olvassa a görög filozófusokat. Beszél héberül, jiddisül, angolul. Ezen nyelveken ír, később fordít. 1894-ben tesz rabbi vizsgát, s első működési helye a kassai közösség. Ezt követően lugosi rabbi, majd 1905-ben meghívják a Dohány utcai templom rabbijának, mely tisztséget haláláig, 1943-ig tölti be. Hevesi Simont az utókor, mint a kiemelkedő szónokot, illetve az ősi héber szövegek avatott fordítóját ismeri. Ez utóbbiban bennfoglaltatik Jóh könyvének fordítása éppúgy, mint a Dohány templomban mai napig használatos Nagypünöpi ima-könyvének magyar szövege. Kulturális és irodalmi tevékenysége egészen lugosi rabbi koráig nyúlik vissza. Itt kultúregyletet alapít,

Immanuel Kantról írott művei. Kevésbé ismert azonban Hevesi Simonnak a szegény sorsúak felemelésében tevékenykedő, valamint a mindenkori zsidó jövőre íránt felelősséget érző rabbinikus működése. A XX. század elején nagyon sok zsidó gyerek kerül lencsázba, s onnan keresztény nevelőszülőkhöz. Ezek a gyerekek elvesznek a zsidó jövő számára. Hevesi felismeri ennek súlyát, és létrehozta a Magyar Zsidó Patronage Egyesületet, így ezek a gyerekek zsidó nevelőszülőkhöz kerülnek, későbbiekben a szervezet adományokból egy zsidó lencsázást is működtet. Figyelmét nem kerüli el a tanulóifjúság sem. Létrehozta a Menza Akadémiát. Ez ingyenes, vagy olcsó étkezést kínál a tandíjat épp-hogy fizetni tudó zsidó egyetemi hallgatóknak. A Menza Akadémia deklarált célja mögött azonban meghúzódik a rabbi valódi szán-

Millennium: a Zsidó Múzeum születése

November óta új sorozattal kedveskedünk olvasóinknak, igyekszünk bemutatni a Magyar Zsidó Múzeumot, amely szerves része zsinagógánknak, s - főként nyáron – sokszor elsétálunk előtte. Bár vélhetően sokan jártak a múzeumban, múltjáról kevesebben tudnak. Ezen változtatnánk, a jövőben megismertetjük Önöket a történelmével, s olvashatnak az állandó -, és az időszak kiállításokról is. Előző számunkban olvashattak a Múzeum kialakulásának apropójáról, a kezdetekről. Az időutazást a II. világháború idején fejeztük be, s megtudhattuk, hogy az épület életeket is mentett, mivel kapuja a gettón kívül helyezkedett el, így sokak számára a menekülés egyetlen lehetőségét nyújtotta.

A múzeum 1947-ben nyílik újra. 1966-ban rendezik a háború utáni első, nagy figyelmet keltő kiállítást, a theresienstadti táborban készült gyermekrajzokból, melyeket a prágai Zsidó Múzeum ad kölcsön. Az 1980-as évek elejéig két állandó kiállítást lehet látogatni, az első teremben a magyar zsidóság történetének főbb eseményeit mutatják be, a másodikban a magyar zsidóság holokauszt alatti tragédiáját. Néhány évvel a rendszerváltás előtt nyílik a ma is látható állandó kiállítás, amely a zsidó vallást, hagyományt, hétköznapiakat mutatja be, az ünnepek köre szerveződj. Az utolsó terem a soá magyarországi történetéről szól be. Az intézmény ma a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének égisze alatt működik. Gazdag judaisztikai gyűjteménye révén Európa második leggazdagabb zsidó múzeuma. Az utóbbi évtized törekvéseinek eredményeként az egykori, döntően vallástörténeti profilon túl, időszak kiállítások sorozata mutatja be a zsidó alkotók munkáit a filmművészetben, a képzőművészetben, az építészetben, a művészetek és a kultúra megannyi területén. A rendszerváltást követően a múzeum legnagyobb, országos sikerét a Chagall-kiállítás jelenti, de komoly szakmai és/vagy közönségsikert ér el „A zsidó nő” című kiállítás éppúgy, mint a Rejtő Jenő életét és munkásságát bemutató kiállítás, a szőnyegkiállítás, vagy legutóbb a magyar zsidó sportolókat bemutató program.

A múzeum hídszeretpet tölt be a zsidó és a nem zsidó társadalom között, ennek megfelelően feladatköre is sokszínű: egyszerre múzeum, gyűjtemény és tudományos műhely, ennek keretén belül konferenciáknak, könyvbemutatóknak is helyt ad. Cél a magyar zsidóság történetének, hagyományának bemu-

MEGHÍVÓ

A Dohány utcai Templomkörzet tisztelettel meghívja Önt, gyermekeit és unokáit nagyszabású

PURIM ünnepségre

2013. február 24-én (vasárnap) 15.00
Goldmark terem (Wesselényi u. 7.)

Műsor:

Döbrentey Ildikó – Gryllus Vilmos – Levente Péter:

VARÁZS-ÓRA

MÓKA MIKI ZSEBSZÍNHÁZA
KACAGÓ KONCERT

Nagy Varázsló – LEVENTE PÉTER
Kis Varázslók – A GYEREKEK
Bűvész – HABÓK JÁNOS
Bábos – Török György

Produkció felelős: Hakapeszi Maki dédunokája.

Péter bátyó és a gyerekek a semmiből varázsolnak valamit, a bűvész a valamit tünteti el a semmibe.

Az ünnep jelentőségét méltatja dr. Frölich Róbert a Dohány utcai zsinagóga főrabbi.

Gyermekek részére belépés díjtalan. Szülőknek és kísérőknek 1.000.- Ft/fő.

A műsor végén Hámán táskával és kindlivel vendégljük meg vendégeinket.

Jelentkezés a 413-1515, vagy 413-5500/116 mellék Fülöp Ildikónál.

Nádel Tamás
alelnök
s.k.

Zoltai Gusztáv
elnök
s.k.

I M A R E N D

Hétköznapi: 7.³⁰-kor kezdünk reggel, az esti ima időpontja novembertől 17.⁰⁰ óra, helyszín a Talmud-Tórában.

Az esti ima előtt fél órával sakkal, kártyával, kávéval és teával várjuk híveinket!

Péntek esti ima (novembertől): 17.⁰⁰-kor a Hősök Templomban.

Szombat reggeli ima a Hősök Templomban: Sachrisz: 9.³⁰

Tóraolvasás: 10.⁰⁰ Muszáf ima: kb. 10.⁴⁵

A péntek esti kiddust a Hevesi Sándor teremben tartjuk, míg a szombat délutáni sálesüdeszt továbbra is a Talmud-Tórában.

Sálesüdeszek kezdete a következő hetekben:

2013. február 23.	17. ⁰⁵	2013. március 16.	17. ³⁵
2013. március 2.	17. ¹⁵	2013. március 23.	17. ⁴⁵
2013. március 16.	17. ²⁵		

www.dohany-zsinagoga.hu

Emlékezzünk a régiekről- A Dohány felújításának főszervezője

Új sorozatunkban azokat a templomjáró társainkat szeretnénk bemutatni, akik nincsenek már közöttünk. Sok arc, sok személyes történet még közöttünk él, de fontos, hogy az emléküket, emlékezetüket soha se múljon el. Bemutatott nagyjaink között lesznek híres rabbik, kántorok, elöljárók, de lesznek hétköznapi kis-nagy emberek, akik meghatározó személyiségei voltak templomkörzetünknek.

Egy régi dohányos, körzetünk örökös, tiszteletbeli elnöke, Heisler László (Eliezer Jaszeff ben Saul), 1918. április 30-án Cegléden született egy hagyományokat követő neológ zsidó családban. Édesapja termény nagykereskedő volt. Öt gyermekét a munka szeretetére nevelte. Laci bácsi sokat emlegette, amikor fiatalon éjjel kellett elindulnia Budapestre. Két ló húzta a szekeret, mindig igyekeztek, hogy a nagybani piacra még időben odaérjenek. Ha fázott, futott a szekér mellett – mesélte nekünk. Testvérei közül ő volt a középső. A világégést – ritka adományaként a sorsnak - mind az öt fiatal túlélte. Akadt testvére, aki a holocaust alatt bujkált, akadt aki védett házban vészelté át a szörnyűségeket, de akadt olyan is, akit a nyilasok a Dunába lőttek, mégis életben maradt, a gyilkos lövedékek ellenére, amelyek nyomai máig látszanak. Ő maga hat év hadifogság után 1948-ban érkezett haza Ceglédre. Akkor tudta meg, hogy édesanyját Auschwitzban megölték. A családi hagyományoknak megfelelően a kereskedelembe helyezkedett el. Szorgalmával és rátermettségével gyorsan haladt a ranglétrán a SZÖVOSZ vezető munkatársa lett. Amikor tehette rengeteg segítséget, álláslehetőséget adott az éppen hazaérkező egykori bajtársainak. 1949-ben nősült meg, feleségével Perényi Rózsával több, mint hatvan évig, haláláig boldog házasságban éltek. Lányuk Kanadában, fiúk Budapes-ten él. Felesége, Rózsa néni mai napig a Dohány

utcai körzet lelkes híve, közismert a héber nyelvről iránti érdeklődéséről is, gyermekei pedig a zsidó tradíciókat viszik tovább. Laci bácsinak megadatott a boldogság, hogy unokái bár-micvóján ott állhatott mindkét fiú mellett a Dohány utcai bima mellett, s a kanadai lányunokák is minden évben látogatták nagyszüleit. Amikor Heisler Laci bácsi 1954-ben felköltözött Budapestre, a neológ hagyományokat követő Dohány utcai zsinagógát találta számára, és családja számára legmegfelelőbb zsidó közösségi helynek. Mindkét gyermeke a körzetben állt a chupe alá. Az 1960-as, 1970-es években a zsinagóga bal oldalának 8. és 9. sorát lelkes hívek sora tömte meg. Mindnyájuk sok-sok közös tulajdonsága, érdeklődése mellett az volt azonos, hogy Cegléd megmaradt zsidó közösségének tagjai voltak, akiket Laci bácsi és szeretett apósa „szervezett” be a Dohány közösségébe. Miután Laci bácsi elérte nyugdíjazását, önként, és nagy örömmel vállalt társadalmi munkát, majd a vezetőségi munkában lett a közösség pótolhatatlan, értékes embere. Reich Ferenc halála után választották meg a körzet elnökének. Kiváló szervezőkészsége, kapcsolatteremtő ereje nagyban segítette a közösség munkáját és fejlődését. A meglévő közösség egyben tartása mellett szívügye volt a Dohány Zsinagóga felújítása. Rendkívül büszke volt arra, amikor a felújított épületben ő mondhatott elsőként köszöntő beszédet a zsinagóga ünnepélyes újjáavatásán. A

munkálatok során, vagy lehetetlennek tűnő feladatok végrehajtásakor sokszor ütközött falakba, ilyenkor gyakran megjegyezte: „mindig azt kell nézni, „hogyan igen” és soha nem azt, hogy „hogyan nem” lehet megoldani valamit”. A zsinagóga teljes befejezéséhez szükséges anyagi források felkutatása, és jelentős támogatások, adományok megszerzése is nevéhez fűződik. Gyakran személyesen kalauzolta a vendégeket az épületben. Sokan még emléksünk rá: a mindig elegáns, soha meg nem hajlott derekú Heisler Laci bácsi 92 évesen is egyenes szálfaként állt a bimánál. Büszke emberként, büszke zsidóként élte végig hosszú és tartalmas életét. 2009. augusztus 31-én már szervezete nem bírta tovább a majd 100 év nehezét. Családja, szerettei, barátai és a közösség nagyon nagy bánatára hagyott itt minket.

Izsák Gábor

A nagy hangszer a Szabadegyetemen

A Fischer Gyula Szabadegyetem „hallgatóival” február közepén félig megtelt az „előadó”, a Síp utcai Díszterem. Ezúttal az „egyetem” főszervezője, Freiman Péter beszélt a jelen lévőkhöz. Megtudtuk, hogy „a nagy hangszer”, az maga a (szimfonikus) zenekar, s ezen a hangszeren a karmester „játszik”. Előadónk beszélt arról, mennyire komoly feladatot jelent, hogy a zenészek ne csupán tisztán, szépen muzsikáljanak, de közben figyeljenek a társaikra, s szinkronban legyenek velük. Megismerhettük a hangszercsoportokat (vonós, ütös, fúvós), s ezeken belül

több hangszerről is megtudtuk érdekességeket. Az egyik, hogy a 10 első hegedűs akkor játszik igazán jól, ha egynek halljuk, de gondolom az oboa kiemelt szerepe is sokaknak jelentett újdonságot. Vélhetően nem csak számomra volt meglepő, hogy az egész zenekar az oboához igazodik, legalábbis az oboa kapja a kulcsszerepet a hangolásban. /Erről és a zenekarokról itt részletesebben is olvashatnak: hu.wikipedia.org/wiki/Szimfonikus_zenekar ./ Ezt követően ugyan a technika... pontosabban a távirányító gombjai többször is megtréfálták előadónkat, de azért számos, látványos koncertfelvétel részletét is megnézhattuk. Az persze már gondot okozott nekem, jó eséllyel a botfülem okán, – de talán nem egyetlenként, - amikor valami apróságra nagyon kellett figyelni, de hát laikusként egy tornagyakorlat náüansznyai hibái se tűnnek fel. No, meg egy labdarúgó mérkőzést csak elvéve nézőnek is hiába magyaráznánk, milyen remekül is állított lesre a védelem... A háromrészes „koncertsorozat” következő állomásán, majd – egy kis szünet után – a karmesterek feladatáról, szerepéről lesz szó.

(sch)

Egy százalék a Dohányért

Az Alapítvány a budapesti Dohány utcai zsinagógáért köszöni az elmúlt évi segítséget. Idén is számítunk előző évi támogatóink hozzájárulására, és reméljük újak is csatlakoznak hozzájuk. Az adományokat a körzet kulturális programjaira és egyéb rendezvényekre fordítjuk.

Adószámunk: 18005127-2-42

HA A VILÁG A FEJE TETEJÉRE IS ÁLLT, A TEREMTÉS
RENDJE NEM VÁLTOZIK! AZ IGAZ EMBERSÉG NEM
TÉVED EL, HA KÖVETI A HAGYOMÁNYT:

AZ ÉGRE TEKINT
ÉS SZILÁRDAN ÁLL
A FÖLDÖN.
•
MINDEN UTADON
GONDOLJ RÁ!
•

ADÓJA 1%-ÁVAL 2013-BAN IS TÁMOGASSA A MAZSIHISZ TÁRSADALMI MUNKÁJÁT!
SZOCIÁLIS MUNKA, IFJÚSÁG, KULTÚRA:

0358

Ne engedjen idegent a házba!

Előző két számunkban több hasznos tanácsot is adott Bogdán András alezredes, a VII. kerületi Rendőrkapitányság alosztályvezetője, hogy miként ügyeljünk értékeinkre. Most néhány nemrég történt bűnesettel hívja fel ugyanerre a figyelmet.

Már egyre kevésbé hidegek a napok, s a bűnözők most sem pihennek. Néhány hete egy bérház liftjébe belépő idős hölgyet támadott meg egy 20 éves férfi. Letépte a hölgy nyaklancát és a fülbevalóit. Menekülés közben azonban a közterület-felügyelők elfogták és a kitérő rendőröknek átadták. Kérem, ügyeljenek arra, hogy ismeretlenül ne szálljanak egy liftbe! A látható aranytárgyaikat fedjék sállal, vagy sapkával. S a kaputelefonon keresztül csak azt engedjék be a házba, akit ismernek! Érdekes a köves betörők története is. Szintén emeletes házaknál alkalmazzák előszeretettel ezt az új trükköt. A bűnözők felmennek a legmagasabb emeletre és onnan kisméretű köveket dobálnak le. Felmérik, hogy ki jön ki megnézni a furcsa zajt, melyik lakásban látnak mozgást. Ha nincs reakció, akkor nagy biztonsággal betörnek...Még mindig sok táskát lopnak el az értéktárgyakkal, mert tulajdonosuk vásárlás közben azt a földre, vagy bevásárló kocsijába teszi, illetve ugyanez történik a szórakozóhelyen, ha táncolni, vagy a pulthoz megy az áldozat.

Maestro

(A három részből álló előadás második „felvonása”)

Előadó: **Freiman Péter**
csellóművész
Az előadás helyes és ideje:
1075. Bp. Síp utca 12.
(Díszterem)
2013. április 9., kedd 17:00

Zsinagógák a nagyvilágból - Brüsszel

Képeslapok – képes történelem XIV.

Egy éve új sorozattal kedveskedünk olvasóinknak. Egy 1400 darabból álló magángyűjteményt teszünk „közkinccsé”, és hónapról-hónapra bemutatunk egy-egy lapot, a hozzá tartozó ismeretekkel, érdekességekkel. A gyűjtemény az 1890-től 1945-ig megjelent, zsinagógákat ábrázoló, illetve az zsidósággal, a zsidó emberekkel, szokásokkal és üdvözlétekkel foglalkozó lapokat tartalmazza. Görögország után ismét irányt váltunk és meglátogatjuk Bulgáriát.

A mai Belgium területére korán letelepültek azok a zsidók, akik kénytelenek voltak a római megszállást követően új hazát keresni maguk számára. Egyes források már az isz. 50-60-as évekből említést tesznek a jelenlétükről.

1200-ban Brabant és 1261-ben Henry herceg hozott zsidók elleni rendeleteket. Ezek a rendeletek kiutasítással sújtották a nemzetséget, és megtiltották számukra a pénzügyi munkák, uzsorák szedését. Ne feledkezzünk meg azonban, hogy a pénzügyi területre sodródásnak fő oka az volt, hogy az állam tiltotta a zsidók más jellegű munkájának gyakorlását!

A keresztes hadjáratok során a zsidó közösség sokat szenvedett. Akik nem voltak hajlandók átkeresztelkedni, azok jelentős részt megölték. A közösség cőreszt növelte a járványok gyakorisága, az 1348-1350-ig tartó üldöztetések sora, s az 1370-ben történt barbár brüsszeli mészárlás, amelynek rengeteg zsidó áldozatát. Az úgynevezett marannusok, akik magukat keresztényeknek vallották, de titokban zsidóként éltek, elég nagy számban telepedtek le a XV. Században Antwerpenben. A XVI. században több szefárd zsidó a spanyol inkvizíció elől menekült és telepedett le Belgiumban, illetve Hollandiában. Az 1700-as évek elején miután Belgium osztrák uralom alá került, javult a zsidó társadalom megítélése és az askenáz bevándorlás javította a zsidók helyzetét. Később a Franciaországból és Hollandiából áttelepült hittestvérek is szabadon élhettek az országban. Az 1800-as évektől a világháborúk kitöréséig a kor modern hagyományainak megfelelően éltek az ország területén. Jelentős részük a gazdaságban dolgozott, de mint más országokban is,

megtalálhatóak voltak a hétköznapi minden területén, mint kiskereskedők, ipari munkások, jogászok, újságírók és iparmágnások, politikusok is.

A nagy változást számukra is a II. világháború kitörése hozta. A háborús évek előtt a Belgiumban élő zsidók száma megközelítette a 70 000 főt. A nagyrészkül Antwerpenben élt, másik részük pedig Brüsszelben. A németországi események, és a közös határvonal miatt is, majdnem 22 000 német zsidó települt át az üldöztetések elől. Összességében a lakosság 6 %-a számított zsidónak. 1940. május 10-én Németország hadüzenet nélkül letámadta és elfoglalta Belgiumot. A megszállás a háború végéig tartott. E borzalmas öt évben rákényszerítették a belga lakosságra a különböző náci, embertelen törvényeket, így azt az antiszemita politikát is, amely oda vezetett, hogy a belga zsidóság majd 45%-át deportálták Auschwitzba - alig maradt néhány túlélő. Az ellenállási mozgalom többször is megpróbált harcot vívni a német hódítókkal, de a háború nagy fordulatáig sajnos ezek veszték oda. Brüsszelben felépítettek egy emlékfalat, melyen több mint, 20 000 zsidó mártír neve szerepel, az öt évig tartó pokol áldozataiá.

Napjainkban ismét népes zsidó közösség él az országban, számuk megközelíti a 42 000 főt! A chaszid, ortodox zsidók előszeretettel élnek Antwerpenben, bizonyos kerületekbe betévedve azt gondolhatnánk, Mea Sharimban járunk. Zsidó óvodák, iskolák, yeshivák, kóser boltok, sábeszi kellék szaküzletek, különleges ékszerboltok, ötvös műhelyek, nagy fekete kalapos, cíceszes zsidó férfiak, és parókás, kendős nők, yeshiva bócherék mindenütt. Az utcák hangosak a jiddis szavaktól. Közismert, hogy Izrael és New York vallásos negyedei mellett a belga zsidók őrzik legjobban a jiddis nyelvi hagyományokat. Híres az országban működő zsidó oktatási rendszer. Magas színvonalon, nemzetközi oktatókkal működnek az iskolák. Országos szinten 45 zsinagóga működik, ezek közül 30 Antwerpenben, míg Brüsszelben jelenleg megközelítőleg 15 000 zsidó él. Ezúttal a brüsszeli zsinagógáról olvashatnak, a következő állomásunk pedig az antwerpeni lesz.

A Brüsszelben található nagy zsinagógát 1875-ben kezdték építeni román-bizánci stílusban. Az építész, 1878-ra fejezte be remekművét. Eleinte a hitközségi vezetőknek nem tetszettek a nem zsidó származású építész tervei, úgy gondolták, nem elég keleties a stílusa, ezért Desire De Keyser még több díszes, keleti mintát használt fel az eredeti elgondolásával ellentétben. A város összképét mindig is egy kicsit megtörte a pompás épület egyedisége, homlokzatán megtalálható a kötábla, két oldaltornya remekül olvad bele a zsinagóga oldalán álló régi épületekbe is. A belsőépítészeti megoldások is sok szempontból eltérnek a szokásostól, hiszen az askenáz és szefárd stílusok keveredése is jól illeszkedik egymáshoz. A zsinagóga 2008. június 4-én az „Európa Zsinagógája” címet kapta. Jose Manuel Barroso és két vezető európai rabbi írták alá a dokumentumot az épületben tartott ünnepségen. A zsinagóga szerencsésen átvészelte a világháború borzalmait, ma az európai felvilágosodás, a világ zsidó lakosságának szabad vallásgyakorlását szimbolizálja, túl azon, hogy a hagyományos funkcióit is betölti.

Lászk Gábor

Barangolás az orgona belsejében

Hölgyeim és uraim, most egy rendhagyó „kiállítás megtekintésére” invitálok Önöket: megnézzük a Dohány utcai Zsinagóga orgonáját – belülről. Kérem, óvatosan lépkedjenek majd a szűk helyeken, s a létrákon is figyeljenek magukra és egymásra.

De hogy is kerülünk az orgonába? Nos, amíg felkészülnek a túrára, addig Frölich Katitól ezt is megtudhatják.

– A Templom felújítása óta nem nyúlt hozzá senki a hangszerhez, illetve a nagyünnepek előtt hangolták. Tavaly ősszel, a hangolást végző cég vezetője jelezte, hogy nagy rekonstrukcióra lesz szükség – kezdte Kati. – Az egy hónapig tartó munkát január végén kezdték, és hamarosan befejezik. A felújítás során a legapróbbtól, a leg-

tözünk a Dohány Zsinagógában, akkor a Pesti Sólet olvasói is tapasztalhatják, miért is nevezik az orgonát a hangszerek királynőjének...

Ezt követően átmentünk a zsinagógába, az orgonához, a sípok erdejébe. Mielőtt elindulnánk, itt is szeretnék köszönetet mondani a segítségért Katinak, a lapunkban található képekért Schäffer László fotóművésznek, míg a „tárlatvezetésért” Szőke Csabának, aki végigkísért a sípok között. Csaba már évek óta részt vesz a Dohány orgo-

nagyobbig minden síp megtisztul. Sípok két helyen vannak, a többség a frigszekrény fölött, egy kisebb része, a múzeum felé eső sarokban. Ráadásul utóbbiakhoz csak a múzeum irodáján keresztül lehetett bejutni. Ezért szeretnék köszönetet mondani Peremiczky Szilvia igazgatónőnek és kollegáinak a türelemért és azért, hogy mindenben partnerek voltak, az ottani munkák egy hete alatt. Köszönet Békés Balázs cégvezetőnek és négy munkatársának is, hogy minden kérésünket figyelembe véve dolgoznak, és ügyelnek arra, hogy minél kevésbé zavarják a turistaforgalmat a zsinagógában. Orgonistánk, Lisznyai-Szabó Mária is rengeteget segít tanácsaival a felújításban. Tavasszal, amikor átköl-

Meghívó

Szeretettel meghívjuk Önt és családját **március 25-én** a **Goldmark-terembe**, a **Dohány utcai körzet** szokásos **Széder-estjére**, az esti imát követően. (kb. 17:45) A részvételi díj **4500.-** forintba kerül. Jelentkezni február 25-től lehet (március 18-ig) Fülöp Ildikónál az irodában (VII. Síp u. 12. I. emelet), vagy az ismert telefonszámon: (06 1) 413-1515.

Fotók: Schäffer László

nájának hangolásában, így jól ismeri. Menjünk utána a játszóasztalhoz, ahol megmutatta, hogy egy-egy manuál, hol szólaltatja meg a sípokot, hogy a pulton található „ezernyi” gomb miként változtatja meg a hangzást, s mi történik, amikor minden manuál egyszerre szól. Bevallom, csak ámultam és bámultam – nem utoljára. A rögtönzött „koncert” tetszett a zsinagógában lévő turistáknak is. A látottak alapján biztos vagyok abban, az orgona nem csupán a hangszerek királynője, de azon szépen játszani, rendkívüli tudást igényel. Ez a hangszer egymaga felér egy zenekarral. Megannyi gomb és pedál. Képzeld meg maguk elé, amikor vezetni tanultak és először kellett figyelniük visszapihlantó tükrökre – kívül és belül, a pedálokra, a többi autósra és még né-

hány dologra – no, akkor ezt nagyon sokkal szorozzák fel... Kövessenek, létrán felmegyünk egy „emeletre”, itt közelről láthatjuk a különböző méretű és formájú sípokot, de akad több fasíp is, amely már az 1859-es avatáskor szólt. Menjünk vissza, majd eggyel lejjebb, itt és egy „szobával” odébb is különféle sípokot találunk, de rengeteg huzalt is, illetve azokat a tokokat, amelyekből a levegő kiáramlásakor megszólalnak a hangok. A felújítás során minden sípot kivesznek, egyével kitisztítanak, s a porszívó is szerepet kap a takarításban. Ha elkészült, akkor jöhet hangolás, ami szintén nem könnyű egy ilyen bonyolult hangszer esetében.

(schiller)

A Blogger Séf ajánlata

Sharon Asher

Pulykahúsleves

Hozzávalók: pulykafelhát, pulykamell-csont, 2 szál sárgarépa, 2 szál petrezselyemgyökér, 1/4 zellergumó, borsikaszár, majoránna, 1 teáskanál őrölt pirospaprika,

1 fej vöröshagyma, 3-4 gerezd fokhagyma, só, bors

Gombóchoz: 3 evőkanál zabpehely, 3 evőkanál pászkadara, 3 evőkanál barnakenyér-morzsa, 2 db tojás, csipetnyi gyömbérpör, 1 csokor finomra vágott petrezselyemzöld, só.

Elkészítés: A zöldségeket megtisztítjuk, megmossuk majd ízlés szerint szeleteljük. A pulykahúst hideg vízben feltesszük főni, közben a habot leszedjük róla. Ha félig megpuhult a hús, hozzá tesszük a zöldséget. A levest sóval, borssal ízesítjük. Végig takarékon, lassan főzzük, hogy ne forrjon fel. Ha leszártuk a húst, egy kisebb lábasban főzzük meg a petrezselymes gombócokat. A két tojást felverjük egy mély tálkában, s az összes többi anyaggal jól összegegyrjük. Vizes kézzel kb. 2 cm átmérőjű gombócokat formálunk, és a felforralt levesbe engedjük őket. Érdemes először egy próbagombócot megfőzni, mert ha lágy lenne a tészta, keverhetünk hozzá még egy kis morzsát. A gombócok akkor vannak készen, ha feljönnek a leves felszínére. A gombócokat tálalhatjuk levesben, vagy külön tálban is, csak ügyeljünk arra, hogy ne száradjanak ki.

Rántott pulykamell rozmaringos krumplival

Hozzávalók: 6 szelet pulykamell, 1 kg krumpli, 1-2 fej fokhagyma, kakukkfű, rozmaring, só, bors

Elkészítés: A hússzeleteket besózzuk, megborsozzuk. Megpucoljuk a fokhagymát és lereszeljük. Egy zárható tetejű műanyag tálba lerakunk egy réteg húst, rászórjuk a reszelt fokhagymát, aztán megint jön egy réteg hús, majd újra fokhagyma. A rétegezést addig folytatjuk, amíg az összes pulykamellet bele nem raktuk a tálba. Ezután lezárjuk a tálat, és egy éjszakára hűtőbe rakjuk. Másnap kivesszük a dobozból a hússzeleteket, és a megszokott módon először lisztbe, aztán villával fölvert, enyhén megsózott tojásba, végül zsemlemorzsába forgatjuk, bő forró olajban kisütjük. A krumplit meghámozzuk, ha túl nagyok, kettőbe, háromba vágjuk. A krumplit sós vízben öt percig előfőzzük, leszűrjük, s hagyjuk néhány percig száradni. Majd tepsibe tesszük a krumplit, rászórjuk a fokhagymát, a rozmaringot és a kakukkfűvet. Meglocsoljuk az olajjal, és az egészet jól összeforgatjuk. Sózzuk, borsozzuk. 200 fokos előmelegített sütőben 35-40 percig sütjük, közben leg-alább egyszer átkeverjük. Amikor elkészült, újra megsózzuk, és azonnal tálaljuk.

Flódnitorta

Hozzávalók: Tésztához: 60 dkg finomliszt, 35 dkg margarin, 4 ek. kristálycukor, 1 dkg élesztő, só

Töltelékhez: 50 dkg mák, 50 dkg dió, 1 kg alma, 1 kg kristálycukor, őrölt fahéj, reszelt citromhéj

Elkészítés: Hozzáadjuk a lisztet a margarint, enyhén megsózzuk, majd a kristálycukrot és az élesztőt is belekeverjük, s ezt 2 deci vízzel összegegyrjük. Letakarva, egy órára a hűtőbe tesszük, öt egyenlő részre osztva. Négyet, egy beliszteztet deszkán korré nyújtunk úgy, hogy a tortakarikát ráfektetjük és körbevágjuk. Kettőt, a margarinnal kikent tepsi, közepesen forró sütőben kb. 10 perc alatt elősütünk. A kristálycukor harmadát 2 deci vízzel felforraltjuk, hozzáadjuk a mákot és maréknyi mazsolát belekeverünk, hűlni hagyjuk. A diótölteléket ugyanígy készítjük el. A margarinnal kikent tortaforma aljára tesszük az első tésztalapot, mielőtt rásimítjuk a diót a legducibb cipőt téglalap alakúra nyújtjuk és belülről a forma oldalához tapasztjuk. Az egyik elősütött tésztakorongot ráfektetjük, erre jön a mák, amit a másik elősütött tésztával beborítunk. A meghámozott és durvára reszelt almát a maradék cukorral, kevés őrölt fahéjjal és reszelt citromhéjjal összedolgozzuk, s az előzőkre rétegezzük, végül ráfektetjük az utolsó tésztalapot. Előmelegített sütőben, nagy lánggal 35 percig sütjük. Csak másnap szeleteljük fel.